№ 43 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 16 **1891** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 16 № 43

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հրատարակչական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը. Նամակ Մոսկվայից. Նամակ Արդահանից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գրականութիւնը Պարսկաստանում. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ — ԲՕՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ջէլէբ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Արտատպում ենք «Տարազ» շաբաթաթերթից քաղուածօրէն հետևեալ յօդուածը, տեղ տեղ լրացնելով և պարզաբանելով յօդուածը:

Երէկ, ամսիս 13-ին, Քաղաքային Խորհրդարանում կայացաւ Հայոց Հրատարակչական Ընկերութեան ժողովը. Նիստը սկսվեց երեկոյեան ժամի 8-ին:

Նիստից առաջ կայացաւ վարչական ժողովը դռնփակ և զբաղվեց նոր անդամների ընդունելութեան վաւերացումով: Սրահը և վերնատունը լի էին: Վարչութեան Նախագահը՝ պ. Փ. Վարդանեան յայտարարեց, որ վարչական խառըն ժողովը վճռել է, որ ընդհանուր ժողովը չը պիտի կայանայ, պատճառները չը յայտնելով, որի վրա եղաւ մեծ վիճաբանութիւն: Պ. Գր. Արծրունի ասեց, որ պատճառները պիտի յայտնել. Նախագահը յայտնեց, որ շուտով արձանագրութիւնը կը պատրաստվի: Պ. Արասխանեան ասեց՝ թէ որովհետև սկզբի արձանագրութեան հիման վրա այս ժողովը պիտի կայանայ, նա չէ կարող չը կայանալ, քանի որ նոր արձանագրութիւնը դեռ վաւերացված չէ:

Նորից մեծ վիճաբանութիւններ և չփոթ բարձրացան: Ընդհանուր ժողովը սպասում էր վարչական ժողովի արձանագրութեանը:

Անդամները հաւաքվել էին ժամը 6-$^{1}/_{2}$ից, բայց ժամի 8-ն էր և դեռ ևս ընդհանուր ժողովը չէր սկսվել. սրահի բազմութիւնը անհամբեր սպասում էր Նախագահի՝ վարչութիւնից բերվելի արձանագրութեանը, որով պիտի իմացվէր, թէ ինչ պատճառներով այսօր ժողովը չէ կարող կայանալ: Գեղեցիկ սևաից կային բազմաթիւ ներկայացուցիչներ: Վերջապէս Նախագահը գալով՝ մի այնպիսի զեկուցում արեց, որը թէ զարմացրեց և թէ ծիծաղցրեց ամենքին: Նա յայտնեց, որ երբ ընդհանուր ժողովի սրահից գնաց վարչական ժողովի սենեակը, որպէս զի արձանագրութիւնը բերէ, գտաւ, որ վարչական ժողովի անդամները ամեն ինչ թողել, հեռացել էին:

Պ. Գր. Արծրունի նկատեց Նախագահին. «ձեր պատճառները չը յայտնեցիք, այլ ասեցիք, որ արձանագրութիւնը կայացած է. այժմ յայտնում էք, որ նոր արձանագրութիւնը չը կայ: Ուրեմն նախկին արձանագրութիւնը պահպանում է իր ոյժը, որի հիման վրա այսօր ժամը 6 և կէսին ժողով է լինելու, ուստի պէտք է ժողովը բացվի և անպատճառ ընտրվի ընդհանուր ժողովի Նախագահ:»

Երկու րոպէ բուռն կերպով ծափահարվեց Արծրունու առաջարկութիւնը:

Պ. Արասխանեան և պ. Ջելինսկի, պահանջեցին պ. Արծրունու առաջարկն ընդունել:

Պ. Նախագահը յայտնեց, որ վարչութեան մէջ խնդիր է եղել թէ նոր անդամներ չէ կարելի ընդունել: Բուռն կերպով պահանջվեց ժողով կայացնել: Պ. Նախագահն առաջարկեց, որ հին անդամները միայն ձայն ունենան, իսկ նորերը ոչ:

Պ. Արասխանեան համաձայնվեց այդ բանին և աւելացրեց, որ հին անդամները խորհուրդ տան թէ ինչ պիտի անել: Նախագահը դիմեց հին անդամներին, բայց նրանցից և ոչ մէկը չը բողոքեց ներկայ ժողովի դէմ:

Վերջապէս Նախագահը համաձայնվեց բանալ նիստը և առաջարկեց, որ Նախագահ ընտրեն: Նիստը բացվելուց առաջ, Նախագահը բուռն կերպով ծափահարվեց նրա համար, որ ինքը համաձայնվեց բանալ նիստը: Ընդհ. ժողովի նախագահ առաջարկվեց պ. Գ. Արծրունի, որը միաձայն ընտրվեց, և ծափահարութեան տակ բարձրացաւ Նախագահական աթոռը: Նիստը բացվեց:

Պ. Գ. Արծրունի յայտնեց, որ ինքը չէ կարող ժողովը բանալ, քանի որ թղթեր չը կան և քարտուղարը չէ եկել: Շատերը և նրանց թւում պ. Փիլիպպոս Վարդանեան առարկեցին որ կարելի է իսկոյն քարտուղար ընտրել և թուղթ շատ լինելով, կարելի է գրել:

Քարտուղար ընտրվեց ձայների բազմութեամբ պ. Ալ. Քալանթար: Առաջարկվեց թողնել հաշւի կարդացվելը և սկսել ընտրութիւնը: Առաջարկվեց նաև ստորագրել թէ բոլոր ներկայ եղողները անդամներ են, թէ ոչ: Վարչութեան Նախագահը վախենալով պատասխանատուութիւնից, պ. Արծրունու բերանով առաջարկեց հերթով մտնենալ և ցոյց տալ անդորրագրերը: Նիստը ընդմիջվեց 10 րոպէով:

Ժամի 9-ին նորից բացվեց նիստը. պ. Քալանթար տուեց մի բացատրութիւն, յայտնելով որ նոր անդամներին ընդունել կարելի է, քանի որ միշտ եղել է այդպէս և երէկվայ վարչութեան խառն ժողովն էլ այդպէս էր վճռել: Փ. Վարդանեան (վարչութեան Նախագահը) և պ. Վարդապետեան (վարչութեան նախկին անդամը) հաստատեցին պ. Քալանթարի ասածները: Պ. Գ. Արծրունի էլ պնդեց դրա վրա:

Ներկայ էին 96—100 անդամ: Նախագահը յայտնեց՝ որ թէև հաշիւ չենք կարող կարդալ, բայց պէտք է ընտրութեան ձեռնարկել: Առաջարկեց ոտքի կանգնելով յայտնել՝ ցանկանում են ընտրութիւններ անել, թէ ոչ: Միաձայն համաձայնութիւն տրվեց ընտրութեան ձեռնարկել:

Պ. քարտուղարը բացատրեց, որ պիտի ընտրել միայն չորս խմբագրական և հինգ վարչական անդամներ, քանի որ կան գանձապահ և միւս անդամներից մնացածներ, որոնք իրաւունք ունեն դեռ շարունակելու իրանց պաշտօնը:

Ձեռնարկվեց քուէարկութեան, բայց նախ կարդացվեց արձանագրութիւնը և ընդմիջում տրվեց 10—15 րոպէ:

Քուէարկութիւնը սկսվեց ժամը 10 և կէսին:

Ժամը 11 և կէսին յայտնվեց քուէարկութեան արդիւնքն այսպէս.

Ընտրվեցան՝ Նախագահ—Ա. Քալանթար. փոխնախագահ,—Յակ. Տիգրանեան. Գրագահ—Յ. Քոչարեան.

Վարչութեան անդամներ—Արշակ Տէր-Գրիգորեան, Արշակ Թադէոսեան.

Խմբագրական մասնաժողովի անդամներ—Լ. Սարգսեան, Արշակ Բարխուդարեան, Սաղաթէլեան, Խ. Մալումեան:

Նիստը փակվելուց առաջ որոշվեց ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնն անել Զատկից յետոյ, իսկ ժողովի Նախագահի և քարտուղարի կողմից դիմել նախկին վարչութեան և պահանջել ընկերութեան բոլոր թղթերը: Նիստը փակվեց կէս գիշերին, 12 ժամից 5 րոպէ անց:

Վերջապէս Հրատարակչական Ընկերութեանը, իր երկարամեայ թմրութիւնից յետոյ, աջողվեց ունենալ մասնաժողովներ, որոնք բացառապէս կազմված են այնպիսի երիտասարդութիւնից, որից շատ բան ենք սպասում: Ուրախ ենք և յոյս ունենք, որ այսուհետև Ընկերութիւնը լիապէս կը ծառայէ իր նպատակին:

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Ապրիլի 3-ին

Մեծ պաս է, աշխարհային զուարճութիւններից հրաժարվելու ժամանակ է: Բայց մայրաքաղաքի հասարակութիւնը հակումն չէ ցոյց տալիս հետևելու այդ դարևոր աւանդութեանը: Ինչպէս յայտնի է, ռուսաց հոգևոր իշխանութեան պահանջով Ռուսաստանում մեծ պասի ընթացքում արգելված է օպերային ու թատրոնական ներկայացումներ տալը (ռուսաց լեզուով), բայց որովհետև արգելված չեն օտար լեզուներով ներկայացումները, հասարակութիւնը զուրկ չէ մնում այդ զուարճութիւններից. փոխանակ «Համլէտ»-ը ռուսաց բեմի վրա տեսնելու՝ տեսնում է գերմանական թատրոնում և այն էլ, փոխանակ Լենսկու՝ տեսնում է հռչակաւոր Պոսսարտին այդ դերում. «Ֆաուստ» օպէրան փոխանակ կայսերական օպէրային մեծ թատրոնում լսելու՝ լսում է երկու մասնաւոր թատրոններում այն զանազանութեամբ, որ մեծ պասին իտալերէն են երգում և աշխարհիս ամենահռչակաւոր երգիչներն ու երգչուհիները: Ճիշդ է՝ մի քիչ թանգ են նշանակված գները (եռապատիկ), բայց հասարակ և ոչ-ինտելլիգենտ դասակարգը առհասարակ թատրոն քիչ է գնում (նոր են սկսում մտածել ժողովրդական թատրոնների մասին), շարունակում է այցելել ցիրկը (ցիրկը շարունակվում է մեծ պասին), իսկ Մոսկվայի հարուստների ու արիստոկրատների համար այդ գները զգալի չեն. մնում է խեղճ ինտելլիգենտը, նա էլ ուրախութեամբ իրան ամեն բանից կը զրկի միայն թէ կարողանայ լսել «Севильскій Цирюльникъ»-ում «երեք երաժշտական աստղերին» (Մազինի, Մարչէլլա Զեմբրիխ և Կոտոնի) թէև 50 կոպէկանոց «գալլերէյի» համար 2 ր. 50 պէտք է վճարել: Շատ հազիւ կը պատահի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՋԷԼԷԲ

Ռզկօյի աչքերը փայլեցին. Նա արագութեամբ բռնեց քեհեայի թևից և հրեց իր տեղը:

—Նստիր, գոռաց նա սպառնալից:

Քեհեան և միւսներն ապշած՝ Ռզկօյի այդ յանկարծական բարկութիւնը դիտեցին:

—Նստիր, ասեց Ռզկօն աշխատելով իր նախկին ձայնը ստանալ—քեզ ինչ. թող երթայ ման գալու, գուցէ մի փոսի մէջ ընկնի ու մենք էլ ազատվենք ձեռքից:

—Այ ասում ես հա, ասեց քեհեան—այդպէս լինի, որ յետոյ մեզ քաշ տան քաղաք իբր մարդասպանների. չէ, ախպէր, ես չեմ թողնի որ այդ գողութեան մէջ նա դուրս գայ տնից:

—Սերգօ, ասեց Ռզկօն—նստիր և թող ջէլէբն իր ուզածն անի, ապա թէ ոչ, Աստուած գիտէ, որ ձեռքից չես ազատվի: Տօ, ախմախ, ով քեզ մարդասպան կասի, երբ ջէլէբի դիակը գտնվի մի ժայռի տակ կտոր կտոր եղած և կամ մի ջրի փոսի մէջ՝ խեղդված:

—Իրաւ է ասում Ռզկօն, գիտեց մի ուրիշը—քեզ ի՞նչ գործ, քեհեա, քեզ ասել է ձին պատրաստիր, դու էլ արա, քեզ ինչ թէ նա վտանգի հանդիպի:

—Իսկ եթէ մեզ մեղադրեն յետոյ, հարցրեց քեհեան վարանելով:

—Լօ, ասեց Ռզկօն աշխոյժով—ոչ ոք քեզ չի մեղադրի. դու վկաներ ունես, որ նա հարբած էր և բացի դրանից, ասում եմ քեզ, հարբածները շատ կամակոր են լինում, եթէ սկսես նրանց խորհուրդ տալ, գլուխդ կը ջարդեն... գնա, գնա ինչ որ ասել է քեզ, դու այն արա և ձայնդ կտրիր:

Ասեց և ոտքի ելնելով, ցուպն առաւ:

—Գնում ես, հարցրեց քահանան:

—Ինչ անեմ, ժպտաց Ռզկօն—ես այնքան սիրում եմ Սերգօին և հօրս լաւ բարեկամն է, որ ստիպված եմ գնալ:

—Աստուած կեանք տայ հօրդ, ասեց քեհեան ոտի ելնելով—ես էլ գնամ ձին պատրաստեմ:

—Հա՛, գնանք ուրեմն, բարի գիշեր, աղաներ, ասեց Ռզկօն և ցած իջաւ սաքուից:

Նրա ետևից իջաւ քեհեան:

—Շուտ կը գաս, Սերգօ, հարցրեց քահանան:

—Մենք էլ գնանք, ասեց մէկը—կէս գիշեր է ու դրանք էլ հարբել են:

—Լաւ էլ կանէք, գիտեց Ռզկօն ցածից—գընացէք քնէք ու լաւ լաւ երազներ տեսէք:

Եւ բոլորն էլ դուրս գնացին խրճիթից:

Փողոցում նրանք միմեանց բարի գիշեր մաղթելուց յետոյ, շտապեցին փախչել հեղեղի նման տեղացող անձրևի տակից. իսկ Ռզկօն մի քանի քայլ առաջանալուց յետոյ կանգ առաւ, շուրջը նայեց և երբ տեսաւ որ մենակ է, կուլաբը գլխին քաշելով, դիմեց դէպի մի դուռ, մտաւ մի սուների տակը, ցուպը ոտների մէջ առնելով նստեց և կծկվեց մի կողմում:

Ամեն կողմ տիրում էր լռութիւն. միմիայն լսվում էր անձրևի խշխշոցը և երբեմն էլ գիւղի զանազան ծայրերից շների ձայներ:

—Ֆո՜ւհ, մռմռաց Ռզկօն—ինչ վատ անձրև է...

Եւ լռեց այլ ևս:

Չէր անցել տաս րոպէ, երբ նա լսեց, որ մի ոտնաձայն է գալիս և բացվում է քեհեայի խրճիթի դուռը:

—Նա է, մռմռաց Ռզկօն, աշխատելով ծածկվել մթութեան մէջ:

Քիչ յետոյ նա տեսաւ թէ ինչպէս մէկը, դուրս քաշելով խրճիթի դռնից մի ձի, հեծաւ, մտրակեց և տաճկերէն ասեց.

—Ի՛նչ յիմար անձրև է. թրջվելը երկու ոսկի չարժէ:

Ռզկօն գլուխը պարզեց և երբ ձիաւորը գալիս իր կողքից էր անցնում, անշարժ մնաց ու աշխատեց տեսնել ձիաւորին:

—Ա՛, մռմռաց նա զարմացած, երբ ձիաւորն անցել էր—Շէֆքի չաւուշն էր... այստեղ մի բան կայ, որ փոխանակ քնելու, ձի են հեծնում և պտոյտի գնում:

Ձիաւորն անհետանում էր. Ռզկօն բարձրացաւ, արագութեամբ մագլցեց պատից, իջաւ կտուրի վրա և աշխատեց տեսնել թէ ուր էր գընում չաւուշը:

Ձիաւորը սրարշաւ անցաւ գիւղի աղբիւրի մօտից, յետոյ ծածկեց դէպի Շէրիֆ աղայի փողոցը, պահ մի աներևոյթ մնալուց յետոյ, նորից երևաց միւս ծայրում, և արշաւակի իջաւ դէպի բըլրակը:

—Հըմ... մռմռաց Ռզկօն—Քօփալ է գնում:

Յետոյ իջաւ ցած ու նորից կծկվելով, մտաւ դրան սուների մէջ:

Քիչ յետոյ նորից բացվեց քեհեայի խրճիթի դուռը և այս անգամ քեհեան էր, որը մի ձեռքում մի կանթեղ բռնած, միւսով դուրս էր քաշում ջէլէբի ձին. իսկ ինքը ջէլէբը հրացանը ձեռքին հետևում էր ձիուն:

Երբ ձին դուրս եկաւ, ջէլէբը հրացանը կախեց ուսից և մօտեցաւ ձիուն. քեհեան բռնեց ասպանդակը. ջէլէբը հեծաւ և ասեց քեհեային.

—Սերգօ, գուցէ ես ուշ վերադառնամ և կամ թէ գիշերս ուրիշ տեղ գնամ. առաւօտեան եթէ հարկահանը ինձ կը հարցնի, ասա որ շուտով կը վերադառնայ, մինչև էգուց երեկոյեան թող սպասի ինձ և միամիտ կենայ:

—Հրամանք ես, աղա, պատասխանեց քեհեան և աւելացրեց—էլի աղաչանք եմ անում, աղա, որ այսպիսի մի գիշեր դաշտը գնալը անխոհեմութիւն է. գիտես, մեր գիւղի քիւրդերը շատ աւազակ մարդիկ են... բացի դրանից գիւղի չորս կողմ փոս, ժայռ ու անդունդներ շատ են պատահում:

—Ի զուր ես մտածում, քեհեա, ասեց ջէլէբը—ես քո կարծածիդ չափ էլ հարբած չեմ և հետս զէնքեր ունեմ:

լսել մի և նոյն օպերայում «Խրիզ աստղերին». ինչպէս չօգտվել այդպիսի դէպքից և չը լսել մի և նոյն օպերայում «անտօրների Թագաւոր» Մազինին, «Երգեցողութեան Թագուհի» Ջեմբրիխին (որին Պատտիի յաջորդն են համարում) և «սատտ» Կօտօնիին: Պէտք է ասել, որ այդ «աստղերը» շատ Թանգագին են,—Մազինի ու Ջեմբրիխը ամեն անգամ երբ որ մասնակցում են, ստանում են 2,000 ր: Այդ գնա մի Թատրոնում, մի ուրիշ Թատրոնում դրանց հետ մրցում է մի ուրիշ իտալական խումբ, որի մէջ մասնակցում են Տամանիօ, օր. Վան-Զանդտ, Կոչման և Ֆիգներ: Տամանիօի հետ են համեմատում իտալական լրագիրները Շալեամանի ձայնը: Տամանիօ ձայնի այժմ [illegible] «Փենոմեն» է. բարձր նոտաները երգելիս մարդու խլացնում է: Ինչպէս ասում են Տամանիօ ամեն մասնակցելու համար 3,000 ր. է ստանում: [illegible] մեծ պասին Մոսկվայի հասարակութեան խօսակցութեան համար միակ առարկան Թատրոնն է,—Պօսսարտ, Մազինի, Տամանիօ, Ջեմբրիխ, Վան-Զանդտ անունները օրը հազար անգամ կրկնում են: Դեռ մեզ մօտ պէտք է հիւր գան [illegible] Դուզէ և Ֆիգներ: Մազինին [illegible] երգում է և տիկին Ցերեան:

«Մեծ պասը կոնցերտների ու դասախօսութիւնների սեզոն է» նախադասութիւնը առած է դարձել: Հրապարակական դասախօսութիւնների կողմից էլ Մոսկվան յետ չէ մնում: Այդ դասախօսութիւններից ամենից աւելի ուշադրութեան արժանի է դասախօսութիւնների մի շարք (ապրիլի 4-ին, 7-ին և 11-ին) Հելմհօլցի հանճարաւոր [illegible] գիտնական գործունէութեան մասին: Այս տարի օգոստոսի 19-ին կը լրանայ Հէլմհօլցի ծննդեան 70-ամեակը [illegible]. Մոսկվայի համալսարանի բնագիտական ֆակուլտետի պրօֆեսօրները այդ առիթով վճռել են մի շարք դասախօսութիւնների միջոցով ծանօթացնել ուսումնասէր հասարակութիւնը Հէլմհօլցի գիտնական գործունէութեան հետ, այսինքն նրա գիւտերի և գաղափարների հետ: Դասախօսութիւնների ժամանակ լեկտօրները գիտնական փորձեր կանեն և ցոյց կը տան [illegible] հետ կապ ունեցող [illegible] պատկերներ:

Ապրիլի 14-ին «Ռուսաց դրամատիկ ընկերութիւնը» հանդիսաւոր [illegible] Լերմոնտովի, որի մահուան 50-ամեակը այս տարի է լրանում:

Ֆրանսիական ցուցահանդէսի կազմակերպողները աշխատում են անդադար [illegible]: Հասարակութիւնն անհամբեր սպասում է ցուցահանդէսի բացվելուն (մտադիր են մայիսի 1-ին բանալ): Ինչպէս երևում է շատ հետաքրքրական պէտք է լինի: Այդ ցուցահանդէսով Պարիզը մի անգամ փոխադրվում է առ ժամանակ Մոսկվա: Ասում են որ ֆրանսիական հասարակութեան ներկայացուցիչ [illegible] կը գայ ամառը Ռուսաստան: Մոսկվան սկսում է լցվել Ֆրանսիացիներով: Արդէն նկատվում են նորութիւններ, Ֆրանսիական կաֆէներ, մագազիններ, նոր տեսակ կառքեր: Պետերբուրգի արիստօկրատներից շատերը վարձում են ամարանոցներ Մոսկվայի շրջակայքում: Կովկասցիներից ով որ միջոց չունի Պարիզ գնալու, կարող է մասամբ իր փափագը լրացնել ամառը Մոսկվա գալով: Ամառը շատերը մեծ փողեր են ծախսում, ինչ ասել կուզի որ աւելի լաւ է խելացի կերպով ծախսել փողերը, օր. այցելել ցուցահանդէսը. Թէ ուրախ ժամանակ կանցկացնեն, և Թէ աչխարհ կը տեսնեն ու բան կը սովորեն:

Մոսկվայի հայ հասարակութեան մասին էի ուզում գրել, բայց յետոյ կը գրեմ, նոյնպէս և հայ ուսանողութեան մասին: Առ այժմ պէտք է ընդհանրապէս նկատել, որ Մոսկվայի հայ հասարակութիւնը, որը երկար քնելուց յետոյ կարծես վճռել էր զարթնել, այժմ նորից ուզում է աչքերը փակել.—բարի գիշեր, Մոսկվացիներ. ժամանակ չէ քնելու. բայց մայրաքաղաքում առհասարակ անժամանակ, ուշ են քնում,—բարի գիշեր:

Տ. Ց.

ՆԱՄԱԿ ԱՐԴԱՀԱՆԻՑ

Ապրիլի 3-ին

Արդահան փոքրիկ բերդաքաղաքը նախկին ժամանակում ամենևին չէր կարելի զանազանել արտաքին կերպարանքով նրա շրջակայ և առհասարակ այս կողմերի լեռնադաշտային գիւղերի տեսքից. ցած տներ, հողով ծածկված, աԹարի կամ չորացրած և աղբիւսի ձև տուած ցեխից շինած պատերով կամ ծխնելոյզներով, անկանոն և լաբիրինԹօսային փողոցներով, այնպէս որ հեռուից նշմարողը կը կարծէր աւերակների մի կոյտ: Այժմ Թէև հեռուից դիտողը նոյն տպաւորութեան է ենԹարկվում, բայց երբ մտնում է ներս, տեսնում է գիւղերի և նրա մէջ եղած զանազանութիւնը: Արդահանի դիրքը գեղեցիկ է Կուրի երկու ափերի վրա: Օրենլեան կողմի բարձր ժայռերի վրա կանգնած է առանձնաձև սլոր-մոլոր պարսպով բերդը, գետի աջակողմեան ափի վրա շինված են կլուբ, զինւորանոցներ, և սպիտակագոյն պատերով մի քանի տներ. այս կողմի շինութիւնները առհասարակ նոր են, և ասում են, որ մի ժամանակ Արդահանը բոլորովին այդ կողմն է հաստատվելու: Գետի երկու կողմից ամֆիԹէատրօնի ձևով բարձրանում են տները. ձախակողմն են գտնվում շուկան և աւելի խիտ բնակութիւնները:

Այս երկիրս հողային լինելով, անտանելի ցեխ է գոյանում գարնանը և անձրևային եղանակներին: Ուրախալի է, որ կառավարութիւնը սկսել է ուշադրութիւն դարձնել մայթերի և Թաղերի անմաքրութիւնները և ցեխերը վերցնել տալու վրա:

Ներկայ ժամանակում, դուցէ մեծ պասի առիԹով, քաղաքս շատ հանդարտ է: Ներկայացում չը կայ. Թատերական խումբը մտադիր էր կրկնել «Արշակ Բ.» դրաման և «կրուԹ-կրուԹ» վօդևիլը ռուս օֆիցէրների համար, բայց.... Զատկից յետոյ ուզում են ներկայացնել «Վարդան Մամիկոնեան» և Մօլիէրի «Բանի ամուսնութիւն». գուցէ էլի առաջ կը գայ մի բայց... (դերասանուհի)... Անցեալ օր ռուսները սարքել էին մի երաժշտական երեկոյԹ:

Առևտուրն աննշան է: Առևտուր անում են գիւղացիք կամ աշնանը, կամ ձմեռը, երբ վաճառելու պաշարից ազատ սկսում են իրանց արդիւնքները (ալիւր, գարի, խոտ, յարդ և այլն) կրել և քաղաքում վաճառել, և ամառը, երբ Շավշէթից և Արդանուջից բերում են մրգեղէններ, Թարմ լուրիս, վարունգ, կանաչեղէններ և այլն: Դրանք էլ առնում են քաղաքում բամբակ, բրինձ, ճոԹեղէն, մանրեղէն և ինչ որ իրանց հարկաւոր է: Իսկ այժմ առևտրի ամենամԹոյլ ժամանակն է: Գիւղացիք սկսած են մշակել արտերը: Խանութպանները դատարկ փողոցների մէջ միմեանց հետ հանաքներ են անում. երբեմն պատահում են աղմուկներ և կռիւներ.... Թխած հացը համեմատաբար ուրիշ տարիների հետ, ասում են, Թանգ է ծախվում, Թէև այս տարի հունձը առատ էր, իսկ միսը ծախվում է միշտ տասկայից վեր գնով...

Ուրիշ ժամանակ դուցէ կը գրեմ այլ և այլ նիւթերի, տնտեսական և ազգային երևոյթների մասին. կարծում եմ, որ քաղաքիս մասին տեղեկութիւններ քիչ են հաղորդված «Մշակին»: Իսկ այժմ աճապարում եմ կանգ առնել հայերի սովորական մի ազեղ երևոյթի վրա, և յուսամ Թէ յարգելի «Մշակը» չի մերժի իր անգին էջերը այս խնդրի պարզաբանութեանը:

Սրանից մի քանի ամիս առաջ այստեղ գալիս է Ախալքալաքի Կ. գիւղի մի կաԹօլիկ հայ քահանայ Տէր Ա. Կ. անունով և հանգանակութիւն անում յօգուտ այդ գիւղում կառուցանելի եկեղեցու: Այժմ տեղիս ժողովուրդը լսում է հաստատ աղբիւրից, որ այդ նա եկեղեցին չէ կառուցվում: Բայց հասարակութիւնից հանգանակված հարիւրաւոր րուբլիների գումարի հաշիւը, ինչպէս առաջ, նոյնպէս մինչև այս րոպէիս ոչ մի լրագրում չէ ցոյց տրված:

Անտարակոյս բարեկրօն քահանան մեզ անյայտ այլ և այլ հանգամանքներից դրդված Թոյլ է տուել իրան մինչև հիմա այդպէս վարվել մի հասարակական գումարի հետ և հաշիւ չէ ներկայացրել հրապարակաւ:

Երբ մի վաճառական գործ է ունենում մի ուրիշի հետ, իր հաշիւներն էլ նրա հետ է լինում և մնում է գաղտնիք ուրիշի համար, երբ մի և նոյն գործն է ունենում մի երկրորդի հետ, իր հաշիւները սրա հետ էլ է ունենում և մնում է գաղտնիք ուրիշների համար, վերջապէս քանիսի հետ որ ուզում էք, այդ վաճառականը ամենին էլ հաշիւ է տալիս և նրանց դէպի իրան ունեցած յարաբերութիւնները իմանում, իսկ վերջիններս չեն իմանում միմեանց գաղտնիքը: Սակայն այդպէս չէ կարելի վարվել այն դէպքում, երբ մի մարդ գործ է ունենում մի հասարակութեան հետ. նա հաշիւ պէտք է տայ հրապարակով, որպէս զի հասարակութեան իւրաքանչիւր անդամը իմանայ, կասկածանքների և բամբասանքների առարկայ չը բացվի և ոչ մի գաղտնիք չը մնայ: Անշուշտ յարգելի հոգևորականը առանց զանգազելու կը բարեհաճի երբ և իցէ բաւականութիւն տալ ժողովրդին, հաշիւ տալով կամ լրագրութեան միջոցով կամ ուղղակի դիմելով տեղիս հասարակութեան: Հակառակ դէպքում կը հրաւիրվի ում հարկն է (Ախալցխայի հոգևոր իշխանութեան) ուշադրութիւնը բացատրութիւն տալու Թէ նպատակին չը ծառայած աղքատի լումաները չեն կորած ոչ ոքի գրպանում, և Թէ պիտի վերադարձվի փողը ըստ պատկանելոյն:

Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակ» լրագրին ապրիլ կամ մայիս ամսից մինչև տարվայ վերջը բաժանորդ գրվելու համար պէտք է վճարել 8 րուբլի:

—

Կրկնում ենք մեր խնդիրքը «Մշակի» բաժանորդներին՝ չուտով ուղարկել խմբագրութեանը իրանց վրա մնացած բաժանորդագրական ապառիկները: Կարծում ենք որ ժամանակ է արդէն վճարել ապառիկները, մանաւանդ անցեալ 1890 Թւի ապառիկները:

—

ՔԱՐՎԱՆՍԱՐԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Աչաջուր գիւղը գտնվում է Քարվանսարայից դէպի հիւսիս, լեռների մէջ, երկու վերստի չափ հեռու գլխաւոր ճանապարհից: Գիւղի դիրքը գեղեցիկ է և կլիման շատ լաւ է: Անցեալ սեպտեմբեր ամսին բացվել է Աչաջրում հայոց միդասեան տղայոց ծխական ուսումնարան: Գիւղի մէջ ուսումնարանի համար յարմար շինութիւն չը լինելու պատճառով, գիւղի տանուտէր-պ. Սարգիս Պօղոսեան տուեց ուսումնարանի համար երկու սենեակից բաղկացած մի տուն, մինչև որ նոր շինութիւն գլուխ գայ: Գիւղը հոգեհանգիստ կատարել տուեց պ. Պօղոսեանի ծնողների յիշատակին»:

—

ԱՂՍՏԱՖԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Չը նայելով որ այստեղ գաւառական բժիշկ կայ, բայց չորս կողմ եղած Թէ հայոց և Թէ Թուրքերի գիւղերը երբէք չեն դիմում բժշկին, ինչ հիւանդութիւն էլ պատահի այս կամ այն գիւղացու տանը»:

—

Անդրկասպեան երկրի ԱՍԽԱԲԱԴ քաղաքից մեզ գրում են. «Տեղիս հայերի պարապմունքն է՝ առևտուրը: Խանութպաններն ու երկաԹագործները մեծ մասամբ հայերն են Գանձակից և Ղարաբաղից գաղԹած: Կան մի քանի հայ կաշեգործներ, ապա կառապանների մեծ մասը հայեր են, որոնց գործը միայն ամառ ժամանակ լաւ է լինում: Անդրկասպեան երկրի զօրքերի պաշարի կապալները ամբողջապէս հայերի ձեռքումն են գտնվում, իսկ երկաԹուղու շինութիւնների կապալ-

---

—Էլի, ասեց քէհեան—[illegible] Թանգ է. կրկնում եմ, որ մեր գիւղի քիւրդերն անմեղ մարդիկ են...

—Միամիտ կաց, ասեց Ջէլէբ և [illegible] ձին:

Ռզիկօն, որն այդ բոլորը լսում էր, կատաղութեամբ ատամները կրճտեցրեց և մտածեց.

—Սպա՛ր, ցած [illegible]...

Ջէլէբը [illegible] ձին. Ռզիկօն [illegible] [illegible] ատամց նկատելու նրան, [illegible] քէհեան դրան վրա [illegible] մի [illegible] յետոյ նորա էր մտնում և դուրս [illegible] փախում:

Ռզիկօն ցատկեց [illegible] տեղից, նորից [illegible] [illegible] իր վեր, բարձրացաւ [illegible] և [illegible] Ջէլէբի [illegible]:

Ջէլէբը նոյնպէս անցաւ գիւղի ազբիւրի մօտից, [illegible] Շէրիֆ աղայենց փողոցը և [illegible] [illegible] [illegible] դուռը [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] մի [illegible] գիւղը:

—Ա՜ս... մտաւ [illegible] Ռզիկօն—այժմ հասկացայ... այստեղ մի բան կայ, որ [illegible] [illegible] [illegible]... [illegible] [illegible] էլ [illegible] [illegible] [illegible]:

Դաւ մի մտածեց, յետոյ [illegible] ցնցեց, [illegible] ցած [illegible] կտուրից և [illegible] ի վար [illegible], [illegible] գիւղի փողոցների մէջ:

Անձրևը [illegible] էր անում. [illegible] [illegible] [illegible] զարԹեցրել էին մի քանի շների, որոնք հաչում էին: Այժմ նրանք էլ լռեցին և քիչ յետոյ անձրևն էր միայն, որ շարունակ տեղում էր կտուրների և փողոցների վրա...

X

Պատմում էին, որ տասն օր առաջ, Խնուսի Քօփալ գիւղից ոչ-շատ հեռու, մի ձորակի մէջ գտել էին սպանված Ջէլէբ Մուստաֆայի դիակը՝ մեռցնելու չափ ծեծված Շէֆքի չաուշի և երկու վիրաւորված Թիւրքերի միջում:

Հարցուփորձից իմացվել էր, որ Ջէլէբ Մուստաֆան Քօփալից իր տաւարների նախիրը Խնուս տանելու ժամանակ, ձորակում յարձակում էր կրել 10 ձիաւոր քիւրդերից, սպանվել էր և տաւարներից զրկվել:

Քննութիւնից էլ յայտնվել էր, որ այդ տաւարները վերադարձվել էին Քօփալ, որ գիւղացիները մինչև վերջը պնդում էին, որ իրանք և ոչ մի տաւար չեն ծախել Ջէլէբ Մուստաֆային:

Բանը այն էր, որ քօփալցիները քԹի տակից ծիծաղելով քննիչների վրա, այնքան վարպետութեամբ պատասխաններ տուին, որ ոչ ոք չը կարողացաւ հաստատել Թէ նրանք իրանց տաւարներից ծախել էին Մուստաֆային:

Իսկ տաւարները Ջէլէբի առաջնորդութեամբ գիշերային մի պտոյտ անելուց յետոյ, առաւօտեան դէմ բերվել էին իրանց ախոռները:

Քննիչները գիմեցին Շէֆքի չաւուշին և երբ նա փոքր ինչ կազդուրվելուց յետոյ, հարձակվողների երեսը տեսնելով, իր տուած տեղեկութիւնները կազմեցին այսպիսի յօդուածներ:

1) Ջէլէբին սպանող, իրան ծեծող և տաւարները յափշտակողները հագնվել էին քիւրդի պէս և խօսում էին քիւրդերէն: Նրանց մէջ նա յիշում էր մի լայնալանջ հսկայ քիւրդի, որը ցուպի մի հարուածով՝ Թռցրել էր իր հրացանը ձեռքից:

2) Աղջամլիքից մեկնելու մասին, բացի Սերգօ քէհեայից, ոչ ոք տեղեկութիւն չունէր. ուրեմն այդ սպանութեան մէջ գլխաւոր գործողը հայ քէհեան էր:

Քննիչները այս երկրորդ յօդուածը կազմելուց յետոյ, մատները կծեցին և զարմացած դուչեցին.

—Ցեմնում էք, գեաւուրներն էլ են աւազակութիւն անում:

Մի քանի օր յետոյ հարկահանն էլ քաղաք իջաւ և իր քիԹը կոխեց այդ գործի մէջ: Փարձեց ձեռք տալ Շէրիֆ աղային, բայց տեսաւ որ այդ քիւրդի քաղաքային մէջքը բաւական ամուր էր և անմատչելի, ուստի ինքն էլ, ինչպէս մի «լաւ միւսլիման», պարտք համարեց յայտնել, որ աւազակները անպատճառ հայեր «պիտի լինէին»...

Շտապով քննիչները իրանց վճիռը կայացրին, սաւարներ ուղարկեցին դէպի Խնուս, հետապնդեցին այս—այն կողմ, որ ԹԷ Աղջամլիքից փախչող հայեր կը լինեն, իսկոյն բռնեն կամ մեռած և կամ կենդանի:

Հետապնդողները իջան անցան, որովհետև սաւարները ձիեր ճաԹեցնելով Խնուս հասան և զարմացան, որ բոլորին էլ բանեցին գիւղի մէջ առանց ընդդիմադրութեան:

Եւ բոլոր այդ անձերին կապեցին, առին սաւարների առաջ, ծեծելով և տանջելով Խնուս բերդաքաղաք իջեցրին և Խնուսից էլ Էրզրում բերին, սկզբից շատ անգամ ճեպընԹացներ ուղարկելով Թէ ահա քաջ սուարները աւազակներին- բռնած՝ քաղաք են բերում:

Այդ արշաւանքի պատմութիւնը Էրզրումի «Էնվարը չարքէ» Թերթին բաւական նիւթ տուաւ:

Նոր ճանապարհորդները ասում են, որ Աղջամլիք գիւղը այժմ ոչ Թէ քսան տուն հայ ունի, այլ 5—6 տուն միայն:

Մնացածները դանէ դուռ, գիւղից գիւղ ընկած՝ հաց և օԹևան են մուրում և ապա գնում մեռնելու մի յետ ընկած անկիւնում. դրանք այն խեղճ մուրացիկներն են, որոնք դաւազանը ձեռքին, Թրև են գալիս քաղաքից քաղաք և գնում սփռվում, անհետանում են Կ. Պօլսից սկսած մինչև Եգիպտոսի խուլ անկիւնները:

Դրանք են, որոնք Թողած ամեն ինչ, ցրվում են ամեն կողմ, կանգնեցում իւրաքանչիւր հանդիպողի, ձեռք պարզում և «փշուր մը հաց» խնդրում կողկողագին:

Ջանադան Աղջամլիքների զանազան Թշուառ գիւղացիներն են դրանք....

Վ. Փափազեան

նկրը գտնվում են թէ ռուսների, թէ լեհացիների և թէ յոյների ձեռքում: Երկրիս այլ և այլ տեղերում հաւաքված են հայ որմնադիրներ և հիւսներ, այնպէս որ կարելի է ասել թէ փոքր բացառութեամբ ինչ շինութիւն որ շինվում է՝ հայերի ձեռքով է կատարվում: Այդ հայ արհեստաւորները գլխաւորապէս Ղարաբաղից են գաղթած»:

—

Մեզ հաղորդում են հետևեալ թւանշանները Ախալքաղաքում վաճառվող կենսական մթերքների գների մասին. հացի առաջին տեսակի փութը ծախվում է 3 կոպէկով, երկրորդ տեսակինը՝ 2 կոպէկ, ոչխարի մսի փութը 10 կոպ., տաւարինը՝ 7 կոպէկ: Մնացած մթերքները էժան են:

—

Ստացանք 10 րուբլի պ. Յովհաննէս Ծովիանեանից, Պարիզում հայ ուսանողների օգտին տրված պարահանդէսի առիթով: Անցեալ փողի հետ ունենք այժմ 153 ր. 40 կոպէկ:

—

Այս օրերս լոյս տեսաւ ժողովրդական ընթերցանութեան համար դարձեալ մի նոր գրքոյկ, այն է Շիլլերինի «Գիւղական վարժուհին», Խ. Մալումեանի թարգմանութեամբ:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ Ս. Սարգիս եկեղեցում, որտեղ մինչև այժմ Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձական պատգամաւորներ ընտրված չէին, կիրակի օր ընտրվեցան պատգամաւորներ. բժ. Տէր-Գրիգորեանց (թիֆլիսեցի), Սուքիասեանց և ուսուցիչ Փուղինեանց:

—

Ստացանք ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ Ինժեներական ինստիտուտի հայ ուսանողներից 17 րուբլի յօգուտ Գեորգ Աղամեանի: Նախկին 65 րուբլու հետ անում է 82 րուբլի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

—

Թէհրանից «Մշակի» խմբագրութեան մէջ հաղորդված է մի տեղեկութիւն, որից երևում է, թէ այնտեղ մտադրութիւն կայ ձեռնարկել հայերէն մի շաբաթաթերթի հրատարակութեան: Իսկ Թաւրիզից այդպիսի լուրեր վաղուց են գալիս: Մի քանի տարի է, որ լուր կայ, թէ Թաւրիզի մէջ մի խումբ անձինք մտադիր են հայերէն մի օրգան հրատարակել՝ օգուտ քաղելով այն հանգամանքից, որ այնտեղ լինում են փոքր ի շատէ ինտելիգենտ ոյժեր, և բացի դրանից կայ տպարան և մի քանի յարմարութիւններ տպագրական գործի համար:

Մնում է ամբողջ սրտից «ափսոս» ասել, որ այդ բացարձակապէս համակրելի միտքը մինչև այժմ էլ գործադրութիւն չէ ստանում, անկասկած Պարսկաստանի հայ ինտելիգենցիայի,—եթէ միայն կարելի է «ինտելիգենցիա» բառը «Պարսկաստան» բառի կողքին դնել,—թուլութեան շնորհով, որը չէ կարողանում իր գեղեցիկ խօսքերը օգտաւէտ գ ո ր ծ դարձնել:

Ասում ենք օգտաւէտ գործ, որովհետև Պարսկաստանում հրատարակվող մարդավարի մի օրգան խկապէս որ օգտաւէտ գործ կարող է լինել, ոչ թէ միայն հայերի, այլ առհասարակ այդ ամբողջ ե ր կ ր ի համար:

Խոր քնի մէջ է ընկղմվել Ցազկերտների և Շապուհների երկիրը: Դարեր անցել են դարերի ետևից, և մինչդեռ արևմուտքում մարդկային մտաքերը վիթխարի շարժումներ են գործել, մինչդեռ արևմուտքում հանճարը միացած աղատ մտածող մարդու աշխատասիրութեան հետ, տակն ու վրա է արել հին աշխարհի կեանքը, նոր կարգեր հաստատելով, և մարդկային կուլտուրայի համար լայն ճանապարհ բանալով,—արևելքում, այն արևելքում, ուր հին դարերն ունեն իրանց փառաւոր պատմութիւնը, ներկայումս տիրում է մի մեռելային անշարժութիւն, մի յուսահատ թմրութիւն, և միլիօնաւոր մարդիկ, աշխարհից կտրված, խաւարի մէջ խորասուզված, ապրում են այնպէս, ինչպէս իրանց նախահայրերն էին ապրում՝ աղէտ, քաղցած, կեղտոտ, սիրահար անշարժութեան, թշնամի շարժողութեան....

Պարսկաստանում գրքեր չեն տպագրվում, նոյն իսկ Թաւրիզի, Թէհրանի նման քաղաքներում չեն տպագրվում օրինաւոր լրագիրներ. Թէհրանում եղած մի քանի լրագիրները կամ սոսկ պաշտօնական են, կամ իրանց էջերը լցնում են արքայական մարդկանց քնքուշ զգացմունքների արտայայտութեամբ, և ոսկեկի, վարդի, նարգիլէյի և առաղերի կամ գեղեցիկ կանանց նկարագրութեամբ: Այդ երկրում գրիչը վերցնում են կամ մուրհակ գրելու, կամ Ղուրանի երեսները արտագրելու համար, և գրականութիւնը դեռ այնքան հնաշխարհիկ, այնքան ժողովրդին անմատչելի գործ է, որ միայն Շահի և նրա մեծամեծների պլազմունք է....

Այդ պատճառով, երբ մի ի ն տ ե լ ի գ է ն տ մարդ, լինի նա պարսիկ, այսօրի, հայ թէ ուրիշ ազգից, ընկնում է այդ երկիրը, նրա պարտաւորութիւնն է ամեն ճիգ թափել պատռելու այդ անթափանցելի վարագոյրը, որ պատել է ամբողջ Իրանը, չնայած պատ է դրել եւրօպական մտքի և գաղափարների առաջ, չէ էլ թոյլ տալիս, որ լուսաւոր աշխարհը տեսնի Իրանի խակական պատկերը, Պարսկաստանի խակական դրութիւնը....

Մեր կարծիքով, Պարսկաստանում եղող ինտելիգենտ հայ ոյժերը այդ կողմից բարոյական պարտաւորութիւն ունեն, գրական-մտաւոր գործերի գլուխ կանգնել և մ ի ջ ն ո ր դ հանդիսանալ եւրօպական մտքերի և Պարսկաստանի ժողովուրդների մէջ:

Բացի այն, որ հայերէն լեզուով հրատարակվող օրգանները կարող են նպաստել Պարսկաստանում եղած հայերի մտաւոր զարգացման, որ ինքըն ըստ ինքեան մի կարևոր գործ է, այլ և Պարսկաստանում հայերէն լեզուով հրատարակվող օրգանները և գրքերը նպատակ պէտք է ունենան ծանօթացնել արևմուտքը Պարսկաստանի կեանքի հետ, որը մինչև այժմ էլ terra incognita է արևմուտքի համար:

Եւրօպան սկսել է տնտեսական ձեռնարկութիւններ Պարսկաստանում. եւրօպական կապիտալը մուտք է գործում Իրանի խորքերը. Պարսկաստանը սկսում է Եւրօպայից նորութիւններ փոխ առնել, թէև այդ նորութիւններից ամենանշանաւորը առ այժմ ր ո ւ լ ե տ ն է, և եւրօպական կուլտուրայի այդ տեսակ տ ա կ ա ն ք ն ե ր ն են, բայց դրա հետ միասին նոյն Եւրօպան ոչինչ գաղափար չունի այդ ահագին երկրի մասին, չը գիտէ թէ ինչպէս է ապրում այդ ժողովուրդը, ինչ աշխարհայեցողութիւններ ունի, ինչ է նրա իրաւաբանական, վարչական, կրօնական կեանքը...

Պարսկաստանում հրատարակվելի հայ հրատարակութիւնները նպատակ պէտք է ունենան՝ ի միջի այլոց ուսումնասիրել այդ երկրի կեանքը: Հայերէն լեզուով կատարված այդ ուսումնասիրութիւնը մատչելի կը լինի Կ ո վ կ ա ս ի ինտելիգենցիային, որի միջոցով նոյն ուսումնասիրութիւնը կը հաղորդվի Ռուսաստանին և Եւրօպային, և այդպիսով արևմուտքը միջոց կունենայ ծանօթանալ արևելեան մի մեծ երկրի հետ:

Այդպէս ուրեմն, Պարսկաստանի ինտելիգենտ հայ ոյժերը, իբրև մի աւելի կուլտուրական ազգի ներկայացուցիչներ, կը դառնան մի տեսակ մ ի ջ ն ո ր դ ն ե ր՝ և մի կողմից եւրօպական մտքերը կանցկացնեն Պարսկաստան, իսկ միւս կողմից այդ մեծ երկիրը ուսումնասիրելով՝ իրանց ուսումնասիրութեան արդիւնքը Կովկասի միջոցով կը հաղորդվեն արևմուտքին:

Դա մի մեծ դեր է, որ դրած է ինտելիգենցիայի վրա: Դա մեծ պարտք է, որ պէտք է կատարի մեր երկիրը՝ կուլտուրայի գործում՝ իր հարևան թմրած և մտաւոր օգնութեան կարօտ Իրանի համար:

Ահա այդ տեսակէտից Պարսկաստանում եղող ինտելիգենտ ոյժերը, ոչինչ միջոց չը պիտի խնայեն դրական, մտաւոր գործերի գլուխ անցնելու Պարսկաստանում, սկիզբ դնելով այնտեղ՝ հին, միակողմանի, ժողովրդին անմատչելի գրականութեան փոխարէն՝ հանրամատչելի և նոր մտքերով ներշնչված գրականութեան:

Խ. Մ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Շվէյցարական դաշնակցական ժողովը ընդունեց սահմանադրութեան մի քանի յօդուածների վերաքննութեան օրինագիծը: Նոր օրինագծի զօրութեամբ ժողովրդի նախաձեռնութեամբ, այսինքն 50,000 շվէյցարական քաղաքացիների ստորագրութեամբ դաշնակցական խորհրդին ներկայացրած խնդրի հիման վրա՝ սահմանադրութեան այս կամ այն յօդուածը կարող է վերաքննվել, կամ մի նոր յօդուած կարող է ընդունվել:

—Աւստրալիայի Սիդնէյ քաղաքում գումարված կոնգրէսը ընդունեց աւստրալիական նոր սահմանադրութեան օրինագիծը: Այդ սահմանադրութեան նախագիծը պիտի վաւերացնեն՝ նախ աւստրալիական գաղթականութիւնների բոլոր պարլամենտները և ապա անգլիական պարլամենտը:

—Ռումինիայի պատգամաւորների ժողովի համար ընտրված պատգամաւորների մեծամասնութիւնը պատկանում կառավարչական՝ կուսակցութեան: Պատգամաւորներից միայն երեք հոգի պատկանում են աղատամիտ կուսակցութեան:

—Վիլհէլմ կայսրը, զինուորական ճաշկերոյթի ժամանակ ասեց թէ վստահ է զօրքի վրա, և յոյս ունի, որ դժուար րոպէներում գերմանական զօրքը կը կատարէ իր պարտաւորութիւնը:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. 12 ապրիլի: Ապրիլի 11-ից հաղորդած բիւլլետենին նայելով՝ երեկոյեան Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլաեվիչ անդրանիկը սկսեց ջերմել. տաքութիւնը 39, զարկերակը 100, շնչառութիւնը 50. սիրտը թոյլ է խփում. քունը անհանգիստ է. թուլութիւնը սաստկանում է. ընդունում է միայն հեղուկ կերակուր փոքր քանակութեամբ. առաւօտեան տաքութիւնը 38,5, զարկերակը 88, շնչառութիւնը 32:—Լիսաբոնի դեսպան Ֆօնտօն նշանակված է Բուխարեստի դեսպան՝ Խիտրովօի փոխարէն, որը նշանակված է Լիսաբոնի դեսպան:—«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ ռուս-չինական առևտրական դաշնագիրը կը հաստատվի մայիսին:—Վճռված է մեղուապահութեան ցուցահանդէս բանալ Պետերբուրգում. ցուցահանդէսը կը բացվի հոկտեմբերի 31-ին՝ աղատ-գիւղատնտեսական ընկերութեան շինութեան մէջ:—«С. Пет. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ մարգարինի հարցը վճռված է օրէնսդրական կարգով և այս օրերս կը հաստատվի: Ի միջի այլոց, արգելված է մարգարինի խառը վաճառումը կաթի խանութներում:

ԱԹԷՆՔ, 12 ապրիլի: Պաշտօնական շրջաններում լուրեր են պտտում, որ բուլղարական կառավարութիւնը մտադիր է առաջարկել Բ. Դրան, որ նա պաշտօնապէս ճանաչի պրինց Ֆերդինանդին. իսկ եթէ մերժում կը ստանայ, այն ժամանակ բուլղարական կառավարութիւնը պիտի վճռի յայտարարել Բուլղարիայի անկախութիւնը:

ԼՕՆԴՕՆ, 12 ապրիլի: Լորդերի ժողովում մարկիզ Սոլզբերի յայտնեց, որ Պորտուգալիայի կառավարութիւնը հրամայել է չարգելել նաւերի անցնելուն Պունգուէ գետով. բայց որովհետև պորտուգալական պաշտօնեաների վարմունքը Աֆրիկայում շատ անգամ չէ համապատասխանում Լիսաբոնում տուած խոստմունքներին, ուստի անգլիական կառավարութիւնը ուղարկեց դէպի Պունգուէ երեք զինուորական նաւեր:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 ապրիլի: Ապրիլի 12 բիւլլետենին նայելով Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլաեվիչ Անդրանիկի ֆիզիքական ոյժը թուլանում է, տաքութիւնը 38, զարկերակը 96, շնչառութիւնը 40:—Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանրութեան՝ դպրոցների աշակերտների հետ պատահած դժբաղդութիւնների երկար ցուցակը, որը վերաբերում է մասամբ փոքրահասակներին, և որոնք առաջ են եկել գլխաւորապէս հրազէնների հետ անզգոյշ վարվելուց, և հրաւիրում է ծնողների և խնամակալների ուշադրութիւնը, որ անհրաժեշտ է ամեն միջոցներ ձեռք առնել, վտանգից ազատ պահելու երեխաների կեանքը:

ԱՅԱՃՉԻՕ, 12 ապրիլի: Ծովապետ Դիւպէրրէ «Formidable» նաւի վրա մի մեծ ճաշ տուեց քաղաքային իշխանութեան և նաւատորմի աւագ օֆիցերներին: Ճաշին ներկայ էր ռուսաց նաւի հրամանատարը: Դիւպէրրէ առաջարկեց Ռուսաստանի, ռուսաց նաւատորմի և նաւի հրամանատարի կենացը, և խմեց Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչի կենացը, որին Կորսիկան ընդունում է իբրև իր հիւրին, ցանկանալով նրան շուտափոյթ առողջութիւն: Ռուսաց նաւի հրամանատարը ջերմ կերպով շնորհակալութիւն յայտնեց և առաջարկեց Դիւպէրրէի, ծովային զինուորների, ֆրանսիական նաւատորմի և Ֆրանսիայի կենացը: Կենացը ընդունվեց ջերմ ծափահարութիւններով: Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչ, հիացած լինելով երկրի գեղեցկութեամբ և կլիմայի լաւ ներգործութեամբ, աւելի երկար պիտի մնայ Վիցցավօնայում. անցեալ օրը Նորին Բարձրութիւնը վարազների որս էր անում, իսկ երէկ վայրի ոչխարների որս:

ՊԱՐԻԶ, 13 ապրիլի: Արտաքին գործերի նախկին մինիստր Ֆլուրանս և ուրիշները երէկ ճանապարհ ընկան դէպի Մոսկվա:

ԲԵՐԼԻՆ, 13 ապրիլի: Գեներալ-ֆելդմարշալ Մօլտկէ, որը դեռ կէսօրին, բէյխստագի նիստից յետոյ, ներկայ էր աւագների ժողովի նիստին, երէկ, երեկոյեան, $9^{3}/_{4}$ ժամին, առանց հիւանդանալու և հանգիստ կերպով մեռաւ սրտի պայթիւնից:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 ապրիլի: Բարձրագոյն հրովարտակ, ապրիլի 13-ից: Մեր սիրելի հայրը՝ Մեծ Իշխանուհի Եղիսաւետա Ֆեօդորօվնա, ճանաչելով և խոստովանելով, իր ամուսնու համաձայնութեամբ, ուղղափառութեան ճշմարտութիւնը, սրտի փափագով, ցանկացել է միանալ մեզ հետ հաւատով և եկեղեցական ծիսակատարութեամբ ու խորհուրդներով: Այսօր, ի մեծ ուրախութիւն Մեր, նա ընդունեց մեր ուղղափառ հաւատը և ս. օծումն: Ցայտնելով Մեր բոլոր հաւատարիմ հպատակներին այս ցանկալի դէպքի մասին, հրամայում ենք անուանել Նորին կայսերական Բարձրութիւնը՝ Բարեպաշտ Մեծ Իշխանուհի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 ապրիլի: Բարձրագոյն հրովարտակով յայտարարված է, երէկ, Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլաեվիչ Անդրանիկի մահվան մասին և հրամայված է սուգ պահել զօրքի բոլոր բաժիններում, երեք ամիս ժամանակով:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 ապրիլի: «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհրդում սկսվեց բանտորներին և նրանց ընտանիքները ապահովելու նախագծի քննութիւնը, եթէ նրանք անդամալոյծ են դառնում, կամ մեռնում են իրանց պարտաւորութիւնները կատարելիս:

ԱՅԱՃՉԻՕ, 14 ապրիլի: Ծովապետ Դիւպէրրէ երէկ գնաց Վիցցավօնա մնաս բարև ասելու Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչին, որն այսօր կը վերադառնայ Այաչչիօ:

ԱԼԺԻՐ, 14 ապրիլի: Քաղաքային խորհուրդը միաձայն որոշեց շնորհակալութիւն յայտնել Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչին, այն նուիրատուութեան համար, որ Նորին Բարձրութիւնը արել է Ալժիրի բարեգործական հաստատութիւններին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 ապրիլի: Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլաեվիչ Աւագի մահուան առիթով, Բարձրագոյն Պալատում առաջին հինգ կարգ պաշտօնեաների համար սուգ է նշանակված երեք ամսով ապրիլի 13-ից: Այսօր Իսակեան մայր տաճարում հոգեհանգիստ կը կատարվի վախճանված Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլաեվիչ Աւագի համար, պալատական պաշտօնեաների և գեներալների ներկայութեամբ:—«Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ շուտով կը սկսվեն այն յանձնաժողովի պարապմունքները, որը կազմված է ծովային մինիստրութեան գլխաւորած դիրեկտորի նախագահութեամբ՝ երեխաների կրթութեան համար նպաստ նշանակելու վերաբերեալ կանօնները վերաքննելու նպատակով:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Ապրիլի 12-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	84	ր. 05	կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	41	» 20	»
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	33	» 30	»
Ոսկի — — արժէ . .	6	» 76	»
Մաքսային կուպօններ — . .	135	» 25	»
Արծաթ — — — . .	1	» 05	»
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$3^{3}/_{4}$ և 5%		»
Պետ. բանկի 5% տոմս — . .	102	» 25	»
— — — — 2-րդ —	102	» —	»
— — — — 3-րդ —	100	» —	»
— — — — 4-րդ —	100	» —	»
— — — — 5-րդ —	100	» —	»
— — — — 6-րդ —	101	» 50	»
6% ոսկեայ ռէնտա	143	» —	»
4% ոսկեայ փոխառութիւն	—	» —	»
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	100	» 50	»
— — — — 2-րդ —	100	» 87	»
— — — — 3-րդ —	101	» 50	»
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	245	» —	»
— — երկրորդ —	225	» 50	»
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	104	» 75	»
$5^{1}/_{2}$% ռէնտա	100	» —	»
4% ներքին փոխառութիւն	98	» —	»
5% դրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	102	» —	»
$5^{1}/_{2}$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	103	» —	»
$4^{1}/_{2}$% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	134	» 75	»
— — — թղթադ.	101	» 75	»
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	102	» 25	»
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101	» 37	»
Օդէսայի — — .	2	» 37	»
Թիֆլիսի — —	—	» —	»
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	—	» —	»
— — Քութայիսի — — .	—	» —	»

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը դանդաղ է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Արմավիրցի, պարոն ԻՎԱՆ ՍՏԵՓԱՆԻՉ **ԵԱԳՕՐՕՎ** հրաւիրում է մի անձին վարժուհի, իր որդկերանց հետ **ՀԱՅԵՐԷՆ** լեզուով պարապելու համար:
Հասցէն հարցնել „Մշակի" խմբագրատան մէջ, իսկ պայմանների մասին տեղեկանալ պ. ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՑԻՑ: 1—2

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

. ԱՏՐՊԵՏԵԱՆԻ

„ՇՈՒՇԱՆ", ողբերգութիւն երեք արարուածով (Թիւրքահայերի կեանքից), գինն է 1 րուբլի:
„ԽԵՒ-ԿԱՐԱՊԵՏ" վէպ (Թիւրքիայի հայ-կաթոլիկների կեանքից) 1 րուբլի:
1—10 (և.)

ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. ԳՐԻՎՆԱԿԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

ՆԵՐԿԵՐ Զատկի ձուերը ներկելու համար: Այդ ներկերն անպայման ԱՆՎՆԱՍ են և այն աստիճան յարմար են գործածութեան համար, որ ներկելը, կցած բացատրութեան համեմատ, կարելի է նոյն իսկ երեխաներին յանձնել, որ նրանց մեծ զուարճութիւն է պատճառում:

Զատկի խմորեղէնների համար ունենք մագազինում՝ ՎԱՆԻԼ, ՇԱՖՐԱՆ, ԼԻՄՕՆԻ ԽԻՂ, ՊՕՄԷՐԱՆՑԻ ՋՈՒՐ, ՄՈՒՇԿԱՏԻ ԾԱՂԻԿ և այլ համեմներ: Նոյնպէս ՏՈՒԱԼԷՏԻ համար իրերի մեծ ընտրութիւն և „Օդլկօլօն" սեփական լաբօրատօրիայից: 2—3

ԱՆՕՆՍ

Դիդուբէում, ձիարշավի ընկերութեան իպպօդրօմում, Զատկի տօներին կը կազմակերպվին առաջին անգամ I ՃԻՆՏԵԼՄԷՆԱԿԱՆ ՁԻԱՐՇԱՒՆԵՐ՝ սիրողների, ամազօնուհիների, վելօսիպէդիստների. II ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ՝ ուղտերի, ջորիների, արագընթաց սայլակների, արաբաների վրա և այլն: Նմանապէս հաօմէական կառքերի վրա, հնադարեան զգեստներով. III Արագաքայլ հետևակների և IV Օդապարիկների մրցումները:

Ձիարշաւները կարող են տեղի ունենալ ինչպէս սեփական, այնպէս էլ վարձված ձիերով, բայց ոչ թէ այն յայտնի ձիերով, որոնք արդէն պարգևները ստացած են կամ նախապէս մասնակցած են ձիարշաւներում: Ցատկապէս ձիարշաւների համար պիտանի ձիեր, իրանց ժօկէյներով, ձիատէրերի ցանկութեամբ կարող են առանձնապէս վարձել:

Ապրիլի 12-ից մինչև 20 այս ամսի ցանկացողները կարող են գրվել ԵԻԱՆԳՈՒԼՕՎԻ «Լրագրական գործակալութեան» մէջ, որպէս զի իրաւունք ունենան մասնակցել ձիարշաւներում և մրցումներում:

Մանրամասնութիւնները կը լինեն աֆիշաներում և պրօգրամներում:

Նախաձեռնողներ և կարգադրիչներ՝ Բաքրաձէ, և Ախվլեդիանի:

2—2

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

MESSAGERIES MARITIMES

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 19 ապրիլի (1 մայիսի) դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ TAMISE (ՏԱՄԻԶ) շոգենաւը, նաւապետ CHARVEY (ՇԱՐՎԷ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները:

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԷՐ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԵՁՈՒԲԵԱՆ ՀԵՁՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍ: 2—2

ՕՐԻՈՐԴԱԿԱՆ ԳԻՄՆԱԶԻԱՅՈՒՄ ՈՒՍՈՒՄ ՍՏԱՑԱԾ

ՄԻ ՏԻԿԻՆ

ցանկանում է դասեր տալ: Նմանապէս համաձայն է կրկնութիւններ անել երեխաների հետ: Հասցէն իմանալ „Մշակի" խմբագրատանը: 3—5

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի 9/21 յունվարից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն, և Կ. Պօլիս:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Չորեքշաբթի,	27 մարտի (8 ապրիլի)	շոգենաւ	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԳ
—	10/22 ապրիլի	—	ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ	—	ԺԻՐՈՒԷՆ
—	24 ապրիլի (6 մայիսի)	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ԲՕՇԷԼ
—	8/20 մայիսի	—	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԿ

և այլն, երկու շաբաթ մի անգամ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ: Տօմսակների գները ուղղակի երթևեկութեան Բաթումից դէպի Պարիզ իսկական գնից պակասեցրած են:

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր դ'ԱՐՆՕԻՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գեներալ Տէր-Աստուրօվի տանը, ԲԱԳՈՒՈՒՄ, Սամուէլ Դիլգարօվին, Կօլիւբիակինսկայա հրապարակ, և ՆՕՎՕՐՕՍԻՅՍԿՈՒՄ պ. Լուի Ըլնօին: 9—10 (և. շ.)

ԷԼԷԿՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ	**ԷԼԷԿՏՐՕՆ**	ԳԱԶԱՅԻՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺԻՉՆԵՐ
Ոյժի հասցնելը տարածութեան վրա.		Օտտօ սիստեմայի, որոնք իրանք իրանց են ուղղում ու օծում:
	ԳԼԷԲՕՎ եղբայրների	
ՏԵԼԵՖՕՆՆԵՐԻ ՍԱՐՔԵԼԸ.		Գազի համար — ածուխից,
էլէկտրական նշաններ.	ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա)	— — — նաւթից,
ԶԱՆԳԱԿՆԵՐ		
ԳԱԼՎԱՆՕՊԼԱՍՏԻԿԱ.	Մեծ Սադօվայա փողոց, 24	— — — անտրացիտից
էլէկտրօլիդ,		— — — կէրօսինից
Ակումուլատօրներ, էլէմենտներ,	РОСТОВЪ (на Дону)	½-ից մինչև 120 ձիու ոյժի:
ՇԱՆԹԱՐԳԵԼՆԵՐ.	БР. ГЛѢБОВЫ	Շոգեմեքենաներ մեծ արագութեան.
Նախահաշիւներ և ծրագիրներ ձրիաբար.	Большая Садовая, 24.	23—100 (և. շ.)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ հրաւիրում է դպրանոցի համար տեսուչ սեպտեմբերի 1-ից, որը պիտի լինի ուսումնաւարտ բարձրագոյն դպրոցում: Ցանկացողները կարող են դիմել հոգաբարձութեանը մինչև յունիսի 1-ը, ներկայացնելով ուսման վկայական և ցուցակ ծառայութեան: Տեսչի ռոճիկը սահմանված է, բացի դասերից, տարեկան 1200 րուբլի:
2—3

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ"

(ВѢНСКІЙ МАГАЗИНЪ)

ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԻ

(ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՊՐՕՍՊԷԿՏ, ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՄՆԱԶԻԱՅԻ ՀԱՆԴԷՊ, ՄԴԻՎԱՆԻ ՏԱՆԸ)

Ստացել ենք ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ մարդկանց և երեխաների գարնանային և ամառային պատրաստի հագուստներ, ամենավերջին ձևի:

ԳՆԵՐԸ չափաւոր են և ամենքին մատչելի:

Խուդավերդեանց. 5—15

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ւ Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ի

ցՅ1-ն Ապրիլի 1891

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)	159,427—94	76,353—30	235,781—24
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում.	460,000 —	121,000 —	581,000 —
3. Զեղջումն (Disconto) մուրհակաց երկու ստորագրութեամբ	2,383,506—18	1,037,827—94	3,421,334—12
4. Զեղջ. մուրհ. մի ստորագր. ապահ. ապրանք.	— —	1,000 —	1,000 —
5. Զեղջումն տոկոսաբեր թղթ., կուպօն. և այլն.	40,366—30	2,421—27	42,787—57
6. Փոխառութիւն գրաւականով՝			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի.	1,249,237—19	392,328 —	1,641,565—19
բ) » ոչ ապահ. » »	385,154 —	6,675 —	391,829 —
գ) ապրանքների	— —	30,828 —	30,828 —
դ) Ոսկւոյ և արծաթի	— —	12,735—17	12,735—17
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.	398,335—73	47,472—06	445,807—79
8. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր.	18,903—87	11,196—01	30,099—88
9. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	2,809,464—23	— —	2,809,464—23
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	2,198,889—77	— —	2,198,889—77
10. Բաժինների հաշիւը կենտր. վարչութեան հետ	328,661—63	— —	328,661—63
կենտրօն. վարչութեան հաշիւը բաժինների հետ	— —	227,564—47	227,564—47
11. Բողոքուած մուրհակներ	13,443—03	1,000 —	14,443—03
12. Պայմանաժամը անցուցուած փոխառութիւններ	7,770 —	11,125 —	18,895 —
13. Ընթացիկ ծախսեր	14,962—63	7,610—10	22,572—73
14. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր	2,761—94	3,302—50	6,064—44
15. Ցետ ստացուելիք ծախսեր	14,334—99	3,675—48	18,010—47
Ր. Ա.	10,485,219—43	1,994,114—30	12,479,333—73

Պ Ա Ր Տ Ք	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ	179,500—64	— —	179,500—64
3. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով	2,445,880 —	343,923 —	2,789,803 —
բ) ց'Պահանջ	232,079 —	58,980 —	291,059 —
գ) Ընթացիկ հաշւում հասարակ	904,252—11	915,807—39	1,820,059—50
դ) » » պայմանաւոր	— —	191,215—31	191,215—31
4. Փոխառումն պետ. բանկայի Թիֆլ. բաժն. ապահովված զեղջեալ մուրհակներով	— —	— —	— —
5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ պետ. բանկի Թիֆլ. բաժն. ապահովլ. տոկոս. թղթերով	— —	— —	— —
6. Թղթակիցներ՝	— —	— —	— —
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	3,024,838—89	— —	3,024,838—89
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	2,172,380—70	— —	2,172,380—70
7. Բաժինների հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ.	— —	346,704—81	346,704—81
կենտրօն. վարչութ. հաշիւը բաժին. հետ.	134,769—94	— —	134,769—94
8. Բանկի բաժնետոմսերու անվճար կտրօնների բաշխը 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888 և 1889 թուերին	3,025—90	— —	3,025—90
9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց	67,701—77	16,698—01	84,399—78
10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ	87,379—61	47,320—47	134,700—08
11. Փոխանցիկ գումարներ	96,440—90	13,948—52	110,389—42
12. Արդիւնք 1890 թ:	136,969—97	59,516—79	196,486—76
Ր. Ա.	10,485,219—43	1,994,114—30	12,479,333—73

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15 Апрѣля 1891 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.